

ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ім. В.М. КОРЕЦЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

Ю.С. ПЕДЬКО

**СТАНОВЛЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ
ЮСТИЦІЇ
В УКРАЇНІ**

Відповідальний редактор
доктор юридичних наук
О.Ф. Андрійко

Київ
2003

УДК 342.95
ББК X 621.07
П 82

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту держави і права
ім. В.М.Корецького НАН України
(протокол № 7 від 24 червня 2003 р.)*

Рецензенти:

доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри
конституційного та адміністративного права Національного
транспортного університету, Заслужений юрист України

Голосніченко І.П.

кандидат юридичних наук, науковий співробітник Інституту
держави і права ім. В.М.Корецького НАН України

Батанов О. В.

Педько Ю.С.

Становлення адміністративної юстиції в Україні: Монографія. — К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. - 208 с.

ISBN 966-02-3094-X

У монографії розглядаються актуальні питання становлення адміністративної юстиції в Україні. Адміністративна юстиція розглядається комплексно, включаючи загальні теоретичні засади становлення, особливості її організаційної структури та процесуальної природи. Аналізуються функціональне призначення та принципи адміністративної юстиції, враховуючи мету, яка поставлена перед даним інститутом у Концепції реформи адміністративного права України. Визначені шляхи поетапного створення системи адміністративних судів, а також вирішення питань, які пов'язані із особливостями кадрового забезпечення адміністративної юстиції. Значна увага приділяється висвітленню процесуальної природи адміністративної юстиції та визначенню особливих характеристик адміністративного судочинства. Сформульовані тенденції розвитку законодавства України про адміністративну юстицію.

Для науковців, викладачів та студентів навчальних закладів, усіх, хто цікавиться проблемами запровадження адміністративної юстиції в Україні.

ББК X 621.07

ISBN 966-02-3094-X

© Педько Ю.С., 2003

Для України як молодої країни, що прагне до досягнення рівня демократичної, соціальної, правової держави, існує нагальна потреба у вирішенні комплексу правових, політичних та соціально-культурних проблем, пов'язаних зі створенням сприятливих умов для всебічного захисту прав і свобод, які є фундаментом правового статусу громадянина.

Визначення підходів до правового регулювання відносин, які виникають у зв'язку з захистом прав і свобод громадян від протиправних дій чи бездіяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, а отже, і розроблення концептуальних засад інституціоналізації адміністративної юстиції у нашій державі, є актуальною проблемою не тільки теоретичного, а й практичного характеру. Адже запровадження адміністративної юстиції та вдосконалення засобів захисту прав і свобод громадян України є не лише невід'ємною складовою загального процесу формування правової держави, а й важливою умовою забезпечення захисту суб'єктивних прав громадян у сфері виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Проведення досліджень у галузі запровадження і функціонування адміністративної юстиції в Україні диктується об'єктивною необхідністю вирішення проблем реформування адміністративного права України, зміни його предмета та оновлення його інституційної системи, розробки нових адміністративно-правових теоретичних конструкцій, у першу чергу, щодо адміністративно-юрисдикційної діяльності та адміністративного процесу, переорієнтації державної політики у сфері забезпечення прав громадян, здійснення судово-правової реформи.

Конституційне положення щодо поширення судової форми захисту прав і свобод громадян на всі правовідносини у державі зумовлює необхідність адміністративно-правового вирішення питання забезпечення права громадян на судове оскарження протиправних дій або бездіяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Водночас постає питання щодо визначення у межах чинного законодавства України організаційних та процесуальних засад функціонування адміністративної юстиції, яка в Україні ще не набула свого остаточного концептуального визначення, нормативно-правового закріплення та практичного втілення.

Актуальність запропонованої монографічної роботи зумовлена також необхідністю проведення інтенсивних та комплексних сучасних науково-теоретичних досліджень адміністративно-правового інституту адміністративної юстиції, які відображали б нагальні правозахисні потреби у сфері виконавчої влади та місцевого самоврядування. Саме тому у своєму дослідженні ми звертаємо увагу на досвід світової практики щодо створення теоретичного та нормативно-правового базису організації та функціонування адміністративної юстиції, який має як позитивні, так і негативні аспекти, що мають бути враховані під час запровадження даного правозахисного інструменту в Україні.

Питання визначення концептуальних засад функціонування адміністративної юстиції, особливостей її організації та запровадження в Україні у науковій літературі є малодослідженим. Однак у літературі велика увага приділялася проблемам щодо забезпечення реалізації та захисту прав і свобод громадян у сфері виконавчої влади та місцевого самоврядування, вирішення яких є одним із основних напрямів адміністративно-правової реформи в Україні. Тому дослідження адміністративної юстиції здійснюватиметься саме у цьому аспекті.

Вітчизняні дослідження у галузі теоретичного обґрунтування сутності, змісту та необхідності запровадження адміністративної юстиції в Україні знаходяться на початковій стадії, але вже існують окремі надбання за цим напрямом. Серед вітчизняних учених та дослідників, які безпосередньо торкалися цієї теми, необхідно відзначити В.Б. Авер'янова, Ю.П. Битяка, М.К. Галянтича, І.П. Голосніченка, В.М. Кампо, І.Б. Коліушка, А.Т. Комзюка, Є.Б. Кубка, В.М. Палія, Г.В. Рижкова, В.С. Стефанюка, М.М. Тищенко, В.І. Шишкіна.

Оскільки проблема створення адміністративної юстиції є складовою більш глобальної проблематики, пов'язаної із забезпеченням реалізації та захисту прав і свобод громадян у сфері виконавчої влади і місцевого самоврядування, відповідна увага від час дослідження була приділена працям таких вітчизняних учених, як О.Ф. Андрійко, І.В. Бойко, В.В. Медведчук, В.Г. Перепелюк, В.М. Селиванов та ін.

Під час написання монографії широко використовувалися праці російських дослідників, зокрема Г.В. Атаманчука, Д.М. Бахраха, С.В. Боботова, В.В. Бойцовой, В.Я. Бойцовой, О.О. Дьоміна, О.Б. Зеленцова, М.Я. Масленікова, І.В. Пановой, Ф.М. Решетникова, Ю.М. Старилова, М.С. Студенікіної, Ю.О. Тихомірова, Н.Ю. Хаманевої, О.Ю. Якімова тощо, а також зарубіжних науковців Г. Бребана, Ж. Веделя, К.П. Зоммермана, К. Гюнтера та ін.

У роботі також використовувалися праці кінця ХІХ — початку ХХ століття як зарубіжних, так і вітчизняних авторів зокрема В.Ф. Дерюжинського, О.І. Єлістратова, М.Д. Загряцкова, В.В. Івановського, В.Л. Кобалевського, М.М. Коркунова, С.О. Корфа, М. Куплеваського, М.І. Лазаревського, К. Лемейера, С.П. Покровського, І.Г. Тарасова та ін.

Нормативно-правовою основою дослідження є Конституція України та законодавчі акти, які регулюють порядок організації та діяльності правоохоронних органів в Україні, та діяльність органів держави щодо забезпечення захисту прав і свобод громадян, а також законодавство та конституції деяких зарубіжних країн щодо регулювання діяльності органів адміністративної юстиції.

Пропонована монографія є комплексним науковим дослідженням, присвяченим теоретичним та практичним проблемам становлення і правового регулювання адміністративної юстиції в Україні. У роботі розкрито поняття та зміст адміністративної юстиції як різновиду правосуддя; проаналізовано цілі та функції адміністративної юстиції в умовах адміністративно-правової реформи в Україні; визначено особливості адміністративного судочинства як процесуальної складової адміністративної юстиції; охарактеризовано зміст стадій адміністративного судочинства; окреслено можливі правові наслідки адміністративного судочинства і правопоновлювальні властивості актів адміністративного судочинства; сформульовано авторські пропозиції щодо подальшого законодавчого закріплення інституту адміністративної юстиції в Україні.

Висновки, що містяться у монографії, можуть бути використані у подальших дослідженнях загальнотеоретичних питань, пов'язаних зі створенням дієвого механізму захисту прав і свобод громадян у цілому та становленням та функціонуванням адміністративної юстиції як елемента даного механізму зокрема. Окремі положення монографічної роботи можуть бути використані у процесі підготовки проектів законів чи вдосконалення існуючих законодавчих актів, які закріплюють окремі елементи адміністративної юстиції або весь інститут у цілому, зокрема законів України «Про судоустрій України», «Про відповідальність органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за протиправне приховування інформації від громадян», «Про порядок організації та діяльності адміністративних судів», Кодексу адміністративного судочинства (Адміністративного процесуального кодексу), Кодексу про адміністративні правопорушення та ін.

Монографічне дослідження також може використовуватися у навчальному процесі, а саме — при викладанні курсів «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Адміністративна відповідальність», «Державна служба», «Правоохоронні органи», «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Конституційне право зарубіжних країн» тощо.

